

Definizione, importanza, sviluppo, posto e ruolo dell'Avvocatura nella società e nello stato, con particolare riferimento alla cultura ed alle attività archivistiche

JOVAN P. POPOVIĆ, MR.

Advokat, raniji direktor Arhiva Jugoslavije, stan Beograd, Despota Stefana 34.

e-mail: popovic.j@open.telekom.rs

The definition, importance, development, place and role of advocacy in society and the state, with special reference to culture and archival activities

ABSTRACT

“Give a man all spiritual abilities, give him all the virtues of character, allow him to have seen, learned and memorized everything, enabled him to have worked thirty years of his life without any rest, let him to have been also a writer, critic and moralist, to have the experience of an old man, and sparkle and fire of a young one, clear memory of a child and eventually a man could make a perfect lawyer” (Paillet, the lawyer).

Advocacy, as a profession, is of great importance to a legal system in any civilized society and culture. It is an essential element of a legal system and thus a society since it protects a freedom and rights of citizens and legal entities when needed. In a two thousand years long history of practicing advocacy as a difficult, complex and highly responsible profession, it has always been very important that its members, the lawyers, possessed the civic courage in their endeavors to secure Justice, apart to expertise and high level of professional ethics. Advocacy remains to be the strongest intellectual and educational service of any society and state. It must be present in the archival institutions either as a protector of the rights of the archival institutions themselves, their employees or as a protector of the rights of the users of the archival material (whose dignity, morality, personality has been violated). The Archives should welcome the services that advocacy renders either as a representative of the archival institutions or as a party protecting the rights of other legal or natural persons, who must respect morality and ethics in protecting the rights of parties in legal proceedings.

Key words: advocacy, law, archives, culture, archival service

Definizione, importanza, sviluppo, posto e ruolo dell'Avvocatura nella società e nello stato, con particolare riferimento alla cultura ed alle attività archivistiche

SINTESI

“Date ad un uomo tutte le abilità spirituali, dategli tutte le virtù del carattere, permettetegli di avere visto, appreso e memorizzato tutto, consentitegli di aver lavorato senza sosta trent'anni della propria vita, fategli anche essere uno scrittore, critico e moralista, lasciate anche che lui sia stato uno scrittore, critico e moralista, abbia l'esperienza di un vecchio, e brilli del fuoco di un giovane, abbia la chiara memoria di un bambino, ed alla fine un uomo potrebbe essere un perfetto avvocato” (Paillet, giurista).

L'avvocatura, come professione, è di grande importanza per un sistema giuridico in qualsiasi società civilizzata ed in qualunque cultura. Esso è un elemento essenziale di un sistema giuridico e quindi di una società dal momento che protegge la libertà e i diritti dei cittadini e delle persone giuridiche quando necessario. In duemila anni di storia per praticare l'avvocatura come una professione difficile, complessa e altamente responsabile, è sempre stato molto importante che i suoi membri, avvocati, possiedano il coraggio civico nei loro sforzi per garantire la giustizia, oltre alla competenza e alto livello di etica professionale. L'avvocatura rimane il più forte servizio intellettuale ed educativo di qualsiasi società e stato. Deve essere presente nelle istituzioni archivistiche come protettrice dei diritti delle istituzioni archivistiche stesse, dei loro collaboratori o come protettrice dei diritti degli utenti del materiale d'archivio (la cui dignità, moralità, personalità sia stata violata). Gli archivi dovrebbero accogliere i servizi che l'avvocatura esegue, sia come rappresentante delle istituzioni archivistiche o come un partito che tutela i diritti di altre persone fisiche o giuridiche, che devono rispettare la moralità e l'etica nella tutela dei diritti delle parti in giudizio.

Parole chiave: archivi, archivistica, governo, società, legge

Jovan P. POPOVIĆ: Definicija, značaj, razvoj, mesto i uloga advokature u društvu i državi, a posebno u kulturi odnosno arhivskoj delatnosti, 79-89

Definicija, pomen, razvoj, mesto in vloga advokature v družbi in državi, še posebej v kulturi in arhivski dejavnosti

IZVLEČEK

„Dajte človeku vse duhovne sposobnosti, dajte mu vse vrline značaja, storite da bo vse videl, se vsega naučili in si vse zapomnil, da bo trideset let svojega življenja delal brez počitka, da je istočasno tudi pisatelj, kritik in moralist, da ima izkušnje starca, živahnost in strast fanta, nezmotljiv spomin otroka, pa boste morda poleg vsega tega imeli popolnega odvetnika “ (odvetnik Paillet)

Advokatura je v vsaki civilizirani družbi in kulturi velikega pomena za pravni sistem vsake države. Advokatura je bistven element prava in s tem družbe. Skrbi za zaščito pravic in svoboščin državljanov. Seveda se občasno pojavi potreba tudi za pravne osebe. Da bi advokatura, ki obstaja že dve tisočletji, lahko opravilo veliko težkih, zahtevnih in zelo odgovornih nalog je, poleg strokovnega znanja in visoke stopnje poklicne etike, nujno, da imajo odvetniki državljanski pogum v izterjavi pravice. Advokatura je bila in je še vedno najmočnejša intelektualno izobraževalna služba katerekoli družbe in države. Advokatura mora imeti svoj delež in biti prisotna tudi v arhivih, da se poleg pravosodnih in preiskovalnih organov pojavlja bodisi kot zaščitnik pravic arhivov ali zaposlenih v arhivih, bodisi kot zaščitnik pravic raziskovalcev in uporabnikov arhivskega gradiva, ki jim je bila kršena kakršna koli pravica (dostojanstvena, moralna, osebna). Odbetnik mora biti v arhivu rado videna stranka, bodisi kot zakoniti zastopnik arhiva ali katere koli druge fizične ali pravne osebe, pri čemer pa mora spoštovati moralno in odvetniško etiko, in kot strokovnjak in poznavalec prava izterjati pravico in da pri tem niso oškodovani ne država, ne arhivi in ne stranka v postopku.

Ključne besede: advokatura, zakonodaja, arhiv, kultura, arhivska služba

Definicija, značaj, razvoj, mesto i uloga advokature u društvu i državi, a posebno u kulturi odnosno arhivskoj delatnosti

ABSTRAKT

„Dajte čoveku sve duhovne sposobnosti, dajte mu sve vrline karaktera, učinite da je sve video, sve naučio i zapamtio, da je bez odmora radio za trideset godina svog života, da je ujedno književnik, kritik i moralista, da ima iskustvo starca, živost i vatru mladića, nepogrešivo pamćenje deteta, pa ćete možda uz sve to imati savršenog advokata.“ (advokat Paillet)

Advokatura u svakom civilizovanom i kulturnom društvu je od izuzetnog značaja za pravni poredak svake države. Advokatura je neophodni elemenat prava a time i društva. Ona obezbeđuje zaštitu sloboda i prava građanina. Naravno, kada se ukaže potreba i pravnih lica. Da bi advokatura koja živi dva milenijuma istorije mogla da obavi dosta teške, složene i nadasve odgovorne zadatke, pored stručnosti i visokog stepena profesionalne etike, neophodno je da njeni članovi-advokati poseduju građansku hrabrost u isterivanju pravde. Advokatura je bila i ostala intelektualno obrazovno najjača služba svakog društva i države. Advokatura mora imati i ima svoj udeo i prisutnost u arhivima da se pored pravosudnih i istražnih organa javlja bilo kao zaštitnik prava arhiva, odnosno zaposlenih u arhivima, bilo kao zaštitnik prava istraživača-korisnika arhivske građe, kojima je povređeno neko pravo (dostojanstvo, moral, ličnost). Advokat treba da bude vrlo rado videna stranka u arhivu, bilo kada se pojavljuje kao pravni zastupnik arhiva, bilo kada je u ulozi zaštitnika drugog fizičkog ili pravnog lica, koji mora biti poštovalac morala i advokatske etike, a kao poznavalac prava isterati pravdu na videlo, čime neće biti oštećeni ni država, ni arhiv, ni stranka u postopku.

Ključne riječi: advokatura, pravo, arhivi, kultura, arhivska djelatnost

1 Uvod

Pre mnogo vekova Ciceron je rekao: „Dužnost je sudije da se u sporovima uvek drži istine, a advokat da brani katkad neverovatnu stvar, pa iako nije potpuno istinita“.

Advokatura¹ je izuzetno važna delatnost. Njena prevashodna nadležnost bi bila: zastupanje, odbrana i drugi oblici pravne pomoći u cilju ostvarivanja i zaštite sloboda, prava i drugih interesa građana i pravnih lica. Advokat po pravilu deluje u domenu ugroženih sloboda i prava i nedovoljnom poznavanju propisa lica koja su mu se obratila za pomoć. Advokati da bi to oni bili i opravdano nosili to ime, u svom radu moraju biti: stručni, samostalni, nezavisni, savesni i humani. Advokat je dužan da uvek ima principijelan i nepokolebljivi stav u tumačenju i primeni ustavnih i zakonskih odredbi i da u svom radu ispoljava: stručnost, odlučnost, objektivnost i da poštuje istinu.

Advokati koji se pojavljuju u arhivima po pozivu arhiva ili po ovlašćenju neke druge stranke koju zastupaju moraju biti poznavaoци arhivskog zakonodavstva. Radi se o grupi arhivskih propisa uzajamno povezanih koji predstavljaju jednu koherentnu celinu. Oni se odnose na arhivsku građu, arhive, arhivsko poslovanje i međusobne odnose između arhiva i društva.

Stoga advokat treba da bude vrlo rado viđena stranka u Arhivu, (bilo kada se pojavljuje kao pravni zastupnik arhiva bilo kada je u ulozi zaštitnika fizičkog ili pravnog lica), jer će kao poštovalac morala i etike advokature i poznavalac prava a poklonik pravde isterati na videlo istinu, čime neće biti oštećena ni stranka u postupku ni društvo a tme ni država u celini.

2 Definicija advokature

Advokatura je posebna društvena pravna služba u sklopu čitavog pravosudnog sistema koja služi pre svega pružanju stručne pravne pomoći u različitim oblastima i situacijama primene i ostvarivanja pravnog sistema, pravo zastupanju građana i pravnih lica². Društveni karakter, uloga i organizacija advokature zavise od opštih i posebnih uslova svakog društveno-pravnog sistema. Po pravilu ona je postavljena kao javna služba, koja postoji u javnom društvenom interesu i čije je funkcionisanje društveno potrebno i korisno. Advokati pružaju stručnu pravnu pomoć, građanima, ustanovama i organizacijama doprinoseći u krajnjoj liniji i pravilnom primenjivanju zakona uopšte. Štaviše, u određenim slučajevima (u krivičnom postupku) optuženi građanin mora po zakonu imati stručnog pomagača, branioca. Podvlačeći specifičnu ulogu i položaj advokati u vršenju advokature su samostalni. Oni nisu niti mogu biti društveno neodgovorni savetodavci, koji bi pomagali pojedincima da izbegnu zakonske sankcije.

Vršenje advokature obuhvata davanje pravnih saveta, zastupanje i odbranu stranaka pred sudovima ili drugim državnim organima, kao i pred ustanovama i organizacijama. Zastupanje stranaka u njihovim pravnim poslovima sa drugim pravnim licima (zaključivanje ugovora, poravnanje, davanje izjava i sl.) i sastavljanje isprava (ugovori, testamenti) i podnesaka (predstavke, molbe) su vrlo bitne

1. O advokaturi i advokatima ispredaju se po kuloarima različite priče od onih pozitivnih do onih koje ne idu u prilog advokatima i advokaturi u celini. Evo nekih: „ni jedna država nebi mogla opstati i uspešno poslovati da ne postoje instituti advokature, odnosno advokati kao jedinice udruženi u asocijacijama odnosno u članstvu advokatskih komora, pa zahvaljujući njima održava i primenjuje pozitivno pravno zakonodavstvo i tme štiti pravni sistem svake zemlje, ističući i pojedine odbrane advokata, kao vrlo uspešne za slučajeve najtežih krivičnih dela. Ovakve priče su i tačne. Iznosimo i dva primera kroz drugi vid advokatskih ponašanja (negativnih). U jednoj advokatskoj kancelariji ušao bogati klijent ograničenog znanja, da ga advokat brani za izvršeno krivično delo. Dogovorili su se o svemu. Međutim, okrivljeni je pri kraju razgovora zapitao advokata „koliko će gospodine advokatu koštati moje zastupanje i odbrana?“. Advokat mu odgovori „ako želiš da te branim iz ove velike knjige pokazujući rukom na obimni *Pravni leksikon*, što je sigurnije, to će te koštati 2.000 dolara, a ukoliko želiš da te branim iz ove male knjige pokazujući na knjigu *krivični zakonik* to će te koštati svega 500 dolara“. Klijent se opredelio na veću knjigu, što je advokat i očekivao, jer mu je vizuelno ona davala neku veću sigurnost. Evo i drugog primera: Advokatov sin počeo je da radi kod svog oca, nakon što je završio pravni fakultet i položio pravosudni ispit. Jednom prilikom advokat je opunomoćio svog sina zameničkim punomoćjem da ga zameni na suđenju u jednom „do tada dosta složenom sporu“ koji je otac namerno odugovlačio, jer je klijent bio dosta bogat. Na tom prvom suđenju sud presudi u korist stranke koju je zastupao mladi advokat. Po povratku u kancelariju sin sav ozaren obraća se ocu: „tata, ti ovaj spor vodiš pet godina „neuspešnog suđenja“ ,a ja prvi put izlazim danas na suđenje i dobijem spor“ Ocu dosadi sinovljevo hvaljenje pa ga prekide i ljutito odbrusi „sine i ja sam taj spor mogao dobiti na samom početku pre pet godina, ali ovaj spor je tebe iškolovao, da bi danas postao moj kolega“. Sin se postideo. Ovo su negativni slučajevi, ali i retke pojave u advokaturi, jer su advokati dužni da poštuju i primenjuju zakonske propise, da se „drže“ zakletvi koje su položili u advokatskim komorama i da strogo poštuju advokatski kodeks, etiku i moral.

2. Mišljenje istaknutog advokata o svojoj struci zabeleženo je kroz datu definiciju: „Advokati su oni koje rešavaju sporove u procesima, oni u građanskim i krivičnim stvarima, snagom svoje odbrane, dižu pala prava i podržavaju uzdržana prava. Oni nisu manje korisni ljudskom rodu od onih koji su spašavali svoju domovinu i svoje očeve svojom borbom i svojim ranama, mi, poštuju one koji nose štit i oklop, ali nisu oni jeidni koji se bore za naše carstvo. To čine i advokati, jer i oni, ti majstori sudnice, takođe se bore uzdajući se u snagu svoje slavne reči, čime brane nadu, život i potomstvo onih koji pate“.

nadležnosti Pružanjem pravne pomoći kao zanimanjem mogu se baviti samo advokati. Lica koja nisu advokati mogu biti punomoćnici stranaka i branioci okrivljenih samo pod uslovima koji su propisani zakonom. Pravo na vršenje advokature stiče se upisom u imenik advokata, koji se vodi u svakoj advokatskoj komori. Advokat mora biti poslovno sposobno lice, da je završilo pravni fakultet, da je dostojno poverenja za vršenje i da je položilo pravosudni ispit. Za upise u advokatske komore potrebno je da se saglase upravni odbor i savet advokatske komore.

3 Etika, moral, humanost i dostojanstvo advokata

Kod korišćenja arhivske građe naročito u naučno istraživačke svrhe postoje mogućnosti zloupotrebe, jer sve što čovek može da upotrebi može i da zloupotrebi. Ono se iskazuje kako kod zlonamernog iskazivanja ili objavljivanja arhivske građe, ili nedozvoljavanju zainteresovanom licu da dođe do istine kroz slobodan pristup informacijama, tako i u nepoštovanju rokova dostupnosti, vrsti i oblicima tajni, zaštiti podataka o ličnosti i dr. Kod nepoštovanja ili zloupotrebe navedenih prava i obaveza izostaje, moral, etika, humanost, stručnost i ljudsko dostojanstvo. Ljudsko dostojanstvo se štiti i zakonima, bez obzira na koga se odnosi i gde se dokumenta o njemu nalaze. Ono je svakom čoveku urođeno i ne može se izgubiti. Ljudsko dostojanstvo se definiše kao „skup svih onih svojstava koja ukazuju na osobenu i uzvišenu prirodu čoveka“. Nažalost, vredanje ljudskog dostojanstva često se sprovodi na način koji se ne može sankcionisati adekvatnom kaznenom merom, jer postupci nisu dovoljno jasno kvalifikovani ili su teško dokazivi.

Ljudsko dostojanstvo svakoj ličnosti jedino može donijeti poštovanje, pa samim tim svako lice mora voditi računa o tome da kao moralno biće ne izgubi poštovanje i prema samom sebi a time i ugled u društvu. Zakoni o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, i o zaštiti podataka o ličnosti, i propisi o tajnosti podataka, i rokovima o dostupnosti korišćenja arhivske građe moraju biti verni pratioci konzumenata arhivske građe a to su arhivisti i istraživači. Kod korisnika arhivske građe tako i kod arhivista mora biti prisutna etika i moral³.

Da bi advokatura, kao samostalna društvena služba, mogla da vrši funkciju pružanja pravne pomoći, advokati moraju da vode računa: o principima humanizma, istine i pravde, i da učvrste poverenje društva i zastupanih stranaka. Advokature usvajaju kodekse profesionalne etike advokata. To je skup načela i pravila o ponašanju advokata prilikom obavljanja svoje profesije, kojih se moraju pridržavati. Nepridržavanje načela i pravila kodeksa predstavlja povredu discipline, pa i prestanak rada advokata. Advokat je dužan da u svom radu i životu uopšte vodi računa o ugledu advokature, o svom dostojanstvu i časti i da se pridržava opštih pravila ponašanja.

Advokat je dužan da uvek ima principijelan i nepokolebljiv stav u tumačenju i primeni ustavnih i zakonskih odredaba, da poštuje istinu i da u celokupnom svom radu ispoljava potrebnu stručnost, humanizam i odlučnost; da ne sme da obavlja poslove nespojive sa dostojanstvom; da se stalno mora usavršavati u svom stručnom znanju i opštem obrazovanju i da ispoljava pravnu i opštu kulturu. Advokat ne sme da zauzima neprijateljski stav prema protivnoj stranci i da prema njoj bude nehuman, već korektan i pravičan i ne sme da stupa u kontakt sa protivnom strankom, bez saglasnosti i u dogovoru sa svojom strankom.

Advokat je dužan da pokuša mirno rešiti spor između stranaka još pre pokretanja samog spora, ako oceni da je to celishodno i ne sme da stvara nepotrebne troškove strankama i iskorišćava neznanje protivne stranke i ne treba da se suprotstavlja želji svoje stranke.

Advokat ne sme da daje izjave predstavnicima štampe, radija ili televizije sračunate na postizanje lične popularnosti. Advokat je dužan da čuva profesionalnu tajnu i sve što je u vezi sa pružanjem pravne pomoći doznao kao poverljivo od svoje stranke ili na drugi način za vreme pružanja pravne pomoći i posle sve dok bi njeno iznošenje moglo da šteti stranci. Advokat može da otkrije ono što je od stranke doznao, a predstavlja profesionalnu tajnu, samo ako mu to stranka na nesumnjiv način dozvoli ili radi očuvanja njenih ličnih interesa.

3. Moral se bavi motivima delovanja i odnosi se na običaje i postojeću praksu. Etika je vrlina verni čovekov pratioc. Gro čovečanstva, bez obzira na funkciju i zanimanje, može da razlikuje šta je dobro a šta zlo i da na osnovu toga i donosi odluke. U arhivistici etika je značajna i humana, jednako bitna kako za arhivsku građu tako i arhiviste koji rade na njenoj zaštiti, obradi i davanju na korišćenje. Etički kodeks advokata takođe jer pruža „pravila ponašanja visoke razine“ podseća advokate „na njihove profesionalne odgovornosti“, pa je i kod javnosti prisutno poverenje u advokatsku struku.struku.

Zakoni o advokaturama propisuju advokatima obavezu da čuvaju kao profesionalnu tajnu sve ono što im je poverilo fizičko ili pravno lice, koje oni kao advokati zasupaju. To je neophodno zbog toga što je advokatska tajna posebna za odnose koji spajaju advokata i klijenta. U tim odnosima ne postoje granice koje se smeju prekoračiti. Tajna je za advokata obavezna i nakon prestanka bavljenja advokaturom. Ako recimo advokat sazna od svog klijenta da je počinio i najteže krivično delo, a ne saopšti ga nadležnim organima ili nekom tećem licu on neće i ne može biti odgovoran⁴.

Advokat koji pruža pravnu pomoć arhivu ne sme da u bilo koje koristi stečena saznanja u toku pružanja pravne pomoći (prenositi ili objavljujati) kako ni prema arhivu tako ni protiv bilo kog pojedinca (zaposlenog u arhivu). On to ne sme raditi ni sa saznanjima o trećoj ličnosti bilo da istražuje arhivsku građu za nju ili za neko sasvim nepoznato lice.

Da bi advokatura koja „dugo živi“ skoro dva milenijuma istorije mogla da obavi dosta teške, složene i nadasve odgovorane zadatke, pored stručnosti i visokog stepena profesionalne etike, neophodno je da njeni članovi -advokati poseduju građansku hrabrost u isterivanju pravde.

Poznati urugvajski pravnik Eduardo J. Couture podveo je advokaturu pod 10 advokatskih zapovesti⁵. 5*)Tih deset zapovesti urugvajskog pravnik imaju internacionalnu vrednost i jednako važe za sve one koji obavljaju profesiju na koje se odnose. Većina navedenih zapovesti mogle bi se ugraditi i saobraziti i sa najsavremenijim kodeksima arhivista jer je advokatska delatnost dosta slična svuda u svetu a ima za cilj jedno a to je da primenjuje propise i štiti interese svojih klijenata.

4 Razvoj advokature na području bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije

Prvi tragovi advokature na teritoriji bivše Jugoslavije nazirali su se u Srbiji, odnosno u zemljama koje su činile sastavni deo Dušanova carstva. Član 56 i 91 Dušanovog zakonika govori o pristavima koji su bili lica koja su „parničari uzimali da ih u parnicama na sudu zastupaju. U kneževini Srbiji u granicama Srbije advokatura je stvorena Zakonom o pravozastupnicima iz 1865 godne. Primenjivao se sve do 1914 godine. Zakon je propisivao ko sve može biti i pod kojima uslovima advokat. Morao se isticati znanjem i moralom, neophodnim radnim stažom i da je položio pravozastupnički ispit. Dopunom postojećeg zakona iz 1896 godine advokat je morao imati i pravni fakultet. U ostalim područjima Kraljevine SHS, na primjer Hrvatska, Slavonija, nadležnost i i uslovi uklapali su se u propise onih pod čijom su vlašću bili.

Hrvatska: Najstarija sačuvana hrvatska javna isprava smatra se Trpimirova povelja iz 1852. Godine. U 11 veku kralj se smatrao gospodarom i vrhovnim sudijom. U to vreme feudalne Hrvatske važnu ulogu su imali dalmatinski gradovi, koji su imali svoju samostalnost i samoupravu. Prior je bio na čelu grada. Biran je od naroda a potvrđivan od strane kralja. U 13 veku, vladavini ugarskih kraljeva Hrvatska se delila na Hrvatsku i Dalmaciju. U feudalnoj Hrvatskoj izvori prava su bili javne isprave, urbari, statuti i zakoni. Skoro svaki dalmatinski grad imao je u 13 veku statut, kada se takođe u svakom gradu javlja i advokatura i postoje advokati koji su plaćani iz gradske kase. Krajem 16 veka kao uslov

4. Advokat nije vezan u profesionalnom tajnom samo u krivičnom postupku, već i kada zastupa svoje klijente u građanskom i upravnom postupku, kao i u drugim slučajevima. U praksi je prisutno saznanje da lekar i sveštenik moraju da čuvaju tajne koje su dobili od svoje klijentele, a za advokature i advokate, to im je pomalo čudno i zgonetno. Najteže pitanje za profesionalnu savest i svest advokata onda kada on sazna da je klijent kriv i to ne istiche na suđenju, već njegovu krivicu negira. Čovek nije uvek besprekorno čist, pošten, bezgrešan i moralan, već ponekad namerno ili slučajno počinu materijalnu štetu ustanovi ili civilnom licu u svoju ili tuđu korist, počinu, povredu radne dužnosti, prekršaj ili krivično delo, pa se protiv njega sprovode i preduzimju konkretne mere. A sa druge strane čovek želi da ostane daleko od očiju i uši javnosti naročito kada se radi o njegovim greškama, jer bi to kod njega izazvalo osećanje stida ili srama (a bio bi možda izložen posmehu ili napadima građanstva). Pošto je advokatu pružena mogućnost da koristi zkonkska ovlašćenja kako bi branio svog klijenta on po pozivu i ovlašćenju stupa u zaštitu konkretnog interesa fizičkog ili pravnog lica.

5. **Učenje.** Pravo se konstantno transformiše, ako ne učiš stalno, svakog dana sve si manje advokat; **Mišljenje.** Pravo se uči studirajući, ali se izvršava-obavlja razmišljanjem; **Rad.** Advokatura je jedna teška muk, budući da je servis pravde; **Borba.** Moraš se boriti za pravo, ali kada su pravo i pravda u konfliktu bori se za pravdu; **Odanost.** Budi odan (lojalan) prema tvojim klijentima; **Tolerancija.** Tolerisati tuđu istinu, istom merom kako želiš da tolerišu tvoju; **Strpljenje.** Vreme poneka donosi stvari koje su bez tvoje saradnje; **Zaborav.** Advokatura je stalna borba strpljenja; zaboravi brzo tvoju pobjedu isto kao poraz; **Vjeruj.** Veruj u pravo kao najviši faktor ljudskog suživota, u pravdu kao normalnu sudbinu prava, u mir kao zamenu dobrobiti pravde i zbog svega toga veruj u slobodu, bez toga nema ni prava ni pravde ni mira; i **Voli svoju profesiju.** O svojoj budućnosti u advokatskoj profesiji pokaži i održi ponos.

za rad advokata traži se obrazovanost i pismenost. Krajem 1776 godine u Zagrebu se osniva Akademija nauka na kojoj je bio osnovan i pravni fakultet. U Hrvatskoj dekretom Marije Terezije utvrđeni su osnovi advokature, pa se to može smatrati prekretnicom. Od 1852 advokat mora biti doktor pravnih nauka uz položen advokatski ispit što je primenjivano sve do 1918. Godine. *Dubrovnik* je uvek bio grad koji je imao svoju posebnost - samostalnost iako je bio pod uticajem odnosno vazalstvom Venecije, Ugarske, Turske, Nemačke. Tek 1808 godine Napoleonova armija „ulazi u Dubrovnik“ i ukida njegovu viševjekovnu nezavisnost. Najstariji pisani izvor iz dubrovakog prava bio je „Liber Statuorum“ iz 1272 godine i kao takav Statut je u narednim vekovima ostao osnovni Dubrovački izvor prava. Dubrovačko pravo poznavalo je u srednjem veku ustanovu porote. Postojao je i crkveni sud.

Slovenija: Slovenija nije dugo osim primorskih (Trst, Milje, Kopar, Piran..) nije imala gradove u unutrašnjosti iako se u 12 veku pojavljuju naselja (Ptuj, Kranj, Celje...), koji će u 15 veku izrasti u gradove. Krajem 14 i tokom 15 veka gradovi u unutrašnjosti Sloveniji dobijaju vlastito suđenje. Početkom 16 veka propisom osnivaju se javni beležnici-notari. Najveći procvat advokatura u Sloveniji doživela je u vremenu carice Marije Terezije koja je i donela Dekret o advokaturi. U Sloveniji je dekret donet 1769 godine. Godine 1849. donet je Provizorni advokatski red kojim je predviđeno formiranje advokatskih komora (Grac, Celovac, Ljubljana Trst) U Ljubljani je 1854 osnovana Ljubljanska advokatska komora, a par godina kasnije uvedena je slobodna advokatura. Kasnije se Slovenija iskazala razrađenijim i savremenijim propisima koji regulišu deo pravosudne delatnosti-advokature. Provizorni advokatski red, gde se i formiraju advokatske komore i tako još nekoliko zakona u nizu sve do stvaranja Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

Bosna i Hercegovina: Bosna i Hercegovina zbog svog drugačijeg položaja u srednjevekovnom preiodu u odnosima vladara na svojoj teritoriji (ban, kralj i vlastela) nije dostigla stepen nezavisnosti već je osnovni izvor vlasti bio državni sabor. U 19 veku. Bosna i Hercegovina je pod okupacijom Osmanskog carstva, a 1878 godine Berlinskim kongresom „privremeno predata Austrougarskoj“. Početkom XX veka odnosno tačnije Austrougarska je proglasila aneksiju BiH, koja je postala jedini kolonijalni posed u Evropi. Nakon okupacije ustrojeni su kotarski, okružni i vrhovni sud a za pojedina područja ostali su da se primenjuju Šerijatski i Vrhovni šerijatski sud.

Prvi zakonodavni akt kojim se advokatura normativno uređuje je „Odvjetnik i Odvjetnički red za BiH“ iz 1883 godine. Advokat je imao pravo da zastupa stranke pred svim sudovima na čitavoj teritoriji BiH. Ovaj akt je važio sve do 1909. godine kada je donet novi „Advokatski red za BiH“. Ovim zakonom advokatura dobija autonomiju. Sa dobro uređenom i organizovanom advokaturom BiH je ušla u sastav Kraljevstva Srba Hrvata i Slovenaca. Postojeća organizaciona razućenost u BiH je dosta složena, tako da je i advokatura i njeno zakonodavstvo razbijeno na svim nivoima od države, do Federacije BiH, Republike Srpske do deset kantona, i Destrikta Brčko.

Republika Srpska je 1992 godine donela svoj zakon o advokaturi i osnovala advokatsku komoru.

Crna Gora: U Crnoj Gori različiti su izvori pravne tematike. U brdskim predelima Crne Gore u XIV i XV veku spominju se povelje zetskih vladara: Balšića, Nemanjića i Crnojevića, a u primorskim gradovima grupu pravnih izvora predstavljaju statuti, pre svih Ulcinja, Bara Kotora i Budve iz 14 veka. Posredni izvor za Crnu Goru bio je i Zakonik cara Dušana.

Krajem XVIII veka pojavljuju se zakonski spomenici „stega“ iz 1796. godine i zakonik „Obšči crnogorski brdski“ iz 1798. godine koji predstavlja pravni spomenik od velikog istorijskog pravnog i kulturnog značaja koji je tada bio najznačajniji spomenik južnih slovena. I kao što je rečeno u primorskim gradovima prvo se pojavljuje advokatura iako ona ne predstavlja zanimanje. U Budvi advokat je dužan da postavlja pitanja i odgovara savesno kao da se radi o njegovoj stvari. Dinastija Petrovića prateći ustrojstva drugih država dala je puno novina u skupštinskom a time zakonodavnom uređenju zemlje. Naročita aktivnost na izgradnji pravnog sistema u Crnoj Gori nastaje nakon Berlinskog Kongresa. Ovde treba posebno istaći Opšti imovinski zakonik za knjaževinu Crnu Goru koji je donet 1888. godine na Cetinju, koji je bio preteča mnogih građanskih zakona u Evropi.

Do ustava iz 1905. godine knjaz Nikola je bio neograničeni monarh. Vršio je i zakonodavnu vlast. Nakon donetog ustava usvojen je veći broj zakona, a među njima i Zakon o javnim pravozastupnicima iz 1909. Godine. Tim zakonom uglavnom suđenje ne može biti bez prisustva advokata. Parničar je mogao za advokata uzeti koga on želi. Crna Gora 1910 godine postaje kraljevina.

Pravozastupnici su polagali zakletvu pred kraljom Nikolom. I Austrougarske okupacione snage (1915-1918) primenjivale su Crnogorski zakon, koji je oslobođenjem Crne Gore od Austro Ugarke prestala njegova važnost.

Makedonija: I Makedonija ima svoj istorijski put razvoja advokature. Advokatura u Makedoniji ima sličan razvoj i istorijat kao i Srbija. Od 1918 godine stvaranjem Kraljevstva Srba Hrvata i Slovenaca zakoni koji su donošeni na nivou Jugoslavije važili su i za Makedoniju, kao i za ostale republike. U socijalističkoj Jugoslaviji od 1946 godine do razdruživanja poštovani su i primenjivani savezni propisi iz advokature. No pošto su i republike bile u obavezi da donose svoje propise iz oblasti advokature, oni su ih i donosili čiji su izvor nalazili i u ustavima i zakonima Jugoslavije i Makedonije kojima se uređuje ova izuzetno važna društvena deletnost. Bliži pregled razvoja i stanja advokature u Makedoniji od strane Advokatske komore Makedonije nije blagovremeno dostavljen Odboru za izradu istorije jugoslovenske advokature, pa se nije ni mogao koristiti.

Srbija: Na prostorima Srbije u Dušanovom zakoniku iz 1354 godine koji je kasnije dopunjavan nazire se i spominje neki oblik advokature, mada se sa sigurnošću ne može tvrditi da je postojala advokatura u srednjovekovnoj Srbiji. Spominju se pravni instituti: *Parac*, *Namik*, isl. Teško je bilo tvrditi o mogućnosti pravnog zastupanja u vremenu dok su Turci držali Srpske zemlje. Paše koje su postavljane u Carigradu bili su nosioci vlasti u pašalucima. Paša je moga da ubije Srbina ili Turčina i da za to nikom ne odgovara. Njima je zadatak bio da što više novca prikupe za Portu. Naravno i za svoje pašaluke i za njih same.

Stupanjem na snagu Ustava iz 1838 godine zapaža se donošenje brojnih propisa. Najvažniji od njih je Građanski zakonik iz 1844. godine, koji je rađen po ugledu na Austrijski građanski zakonik, gde se izuzetno poštuje privatna svojina, kakva je postojala i u Rimskom pravu. Naravno pre ovog trebalo je spomenuti i osnivanje Praviteljstvujućeg saveta u vremenu vladavine Karađorđa.

Godine 1862. u Srbiji se usvaja Zakon o pravozastupnicima. Postupak, uslovi pod kojima se može dobiti status pravozastupnika biranja, potrebne kvalifikacije, ocena ličnosti i dr. propisani su navedenim zakonom i podzakonskim aktima. To je tada dobro funkcionisalo Osnovana su i udruženja javnih pravozastupnika. Nakon stvaranja Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca i kasnije u vremenu socilastičkog perioda donet je veći broj zakona o advokaturama.

Advokatska komora na Kosovu i Metohiji se razvijala zavisno od specifičnosti područja i društveno političkih, demografskih i drugih prilika. Ona je kao i u pokrajini Vojvodini iste godine donela prvi samostalni zakon.

Advokatura u Vojvodini obavljala se dosta uspešno u svim periodima njenog delovanja. Prvi samostalni zakon u Vojvodini donet je 1971. godine, (Sl. list SAPV br 24/1971).

Kraj Prvog svetskog rata obeležava nestanak velikih imperijalnih sila i proces stvaranja novih državnih prostora u Evropi. Tako je 1.12. 1918 godine proglašeno ujedinjenje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Trebalo je dosta vremena da se pravni sistem novostvorene države uobliči. Usvajaju se zakoni, pre svih krivični, krivično procesni i dr. Godine 1928 dat je u proceduru Zakon o advokatima, ali usled političkih prilika nešto izmenjen-stupioje na snagu 17.03. 1929. godine.

Po ovom zakonu advokat je bio ovlašćen da savetuje zainteresovane o pravnim stvarima, i da zastupa stranke pred sudovima i drugim organima vlasti.

Od advokata se traži da da „celim svojim držanjem čuva čast i ugled Saveza. Posla kog se primio morao je vršiti po zakonu i savesno da čuva tajnu o stvarima koje su mu poverene u zastupanju.

Za povredu advokatskih dužnosti odgovornost je imovinska, disciplinska pa i krivična. Povrede mogu biti izneverivanje advokatske tajnosti, zloupotrebe datog ovlašćenja, kupovanje za sebe ili srodnike na dražbi ako se zastupa tražilac izvršenja, ako se dogovoti sa protivnom strankom na štetu stranke koju zastupa i dr.

U Socijalističkoj Jugoslaviji doneto je pet zakona o advokaturi (1946; 1957; 1971; 1977 i 1998). Zakoni su donošeni najčešće promenom ustava ili donošenjem novih sistemskih zakona.

Jovan P. POPOVIĆ: Definicija, značaj, razvoj, mesto i uloga advokature u društvu i državi, a posebno u kulturi odnosno arhivskoj delatnosti, 79-89

Brojne nadležnosti prešle su u delokrug republika, pa je bilo obavezujuće da republike donose „svoje zakone o advokaturama“. Tako je i postupljeno. Osnov za donošenje zakona o advokaturama u republikama i pokrajinama bili su savezni propisi.

Prema tim zakonima advokatura je dobijala svoje mesto u pravosuđu i društvu u celini. Advokatski red brani zakon a preko njega građane a preko građana državu. Advokat nema straha što će se nekome zameriti. Advokatura nije privezak vlasti, suda.

Opštim zakonom o advokaturi i drugoj pravnoj pomoći iz 1970 godine advokatura je definisana kao „društvena služba“ Uvodi se princip nezavisnosti advokature i advokatima se daju šira prava.

Zakon o advokaturi iz 1998 godine je zadnje doneti zakon o advokaturi na nivou Jugoslavije, jer je ubrzo nakon toga došlo do razdruživanja. Po ovom zakonu advokatura postaje nezavisna i samostalna društvena služba organizovana u advokatske komore, ali advokati samostalno ili udruženi u advokatske komore pružaju pravnu pomoć fizičkim i pravnim licima. Javna ovlašćenja advokata postaju još veća. Omogućeno je i stranim državljanima da se bave advokaturom. Zakonom je propisano da se uvode advokatske komore Jugoslavije, odnosno da se zakonom konstituišu.

Ocena svih zakona o advokaturama jeste da su oni proizvod vremena u kom su nastajali i društvenih i političkih prilika koje su vladale u tom vremenu. Advokatura je ipak uspela da se izbori za relativno povoljan stepen autonomije.

Republički i pokrajinski zakoni o advokaturama u bivšoj Jugoslaviji nisu ni nabrojani ni uneti u ovom referatu, jer se prostorno nebi mogli uklopiti u ovaj rad zbog njihove brojnosti. Ali za to je uvek uz nas dobro došlo savremeno pomagalo - Internet, gde se za tren sve pojedinosti saznaju.

Nakon razdruživanja Jugoslavije i stvaranjem novih međusobno i međunarodno priznatih država sa prostora bivše SFRJ, svaka od njih je izgradila svoj pravni sistem, uredila i donela akone o advokature.

5 Mesto, uloga i značaj advokature u arhivima

Advokat je ono lice koje je pozvano u pomoć, jer je „čuvar prava“. Nema razloga da advokat u arhivu ne bude pozvan i rado viđen „gost“ i u dosta slučajeva neophodan da pruži pravnu pomoć. Advokatura je tamo gde je civilizacija i kultura.

Prema pozitivno pravnim zakonodavstvima i materijlnim zakonima o advokaturi nadležnost advokature je da obezbeđuje pružanje pravne pomoći građanima, ustanovama i organizacijama radi ostvarenja i zaštite njihovih prava i interesa, doprinoseći pravilnom primenjivanju zakona uopšte.

Mesto advokatima u arhivima je da su davaoci pravnih saveta, konsultanti, zastupnici, podnosioci prijave, tužbi i žalbi i naravno u obavljaju odbrane za potrebe arhiva i zaposlenih u njemu, a sve po datom punomoćju-ovlašćenju.

Oni mogu da budu i pravni zastupnici drugih pravnih subjekata, fizičkih i pravnih lica kada ostvaruju neka svoja prava u arhivima, koja u redovnoj proceduri nisu bili u mogućnosti da ostvare.

Advokatura u arhivima može biti prisutna i u zaštiti fizičkih i pravnih lica, kada arhivisti arhivsku građu, koja se odnosi na konkretna lica, (koja advokat zastupa), daju istraživačima na korišćenje pre dozvoljenih rokova. Oni se pojavljuju i kao zastupnici stranaka ukoliko se njihova (privatna i druga) arhivska građa, pohranjena u arhivima, daje istraživačima na korišćenje mimo rokova koji su određeni ugovorima, sporazumima i dr., (legati, pokloni, otkupi zaveštanje), pa se ta građa objavi ili zloupotrebi u druge svrhe; kao i u zaštiti istraživača kojima se onemogućava da koriste arhivsku građu koja je po zakonskim ili internim propisima dozvoljena za korišćenje.

Isto tako advokat kao svako fizičko lice ima pravo da pod istim uslovima koristi arhivsku građu s tim da poštuje zakonske propise i interne akte arhiva. On može koristiti arhivsku građu i za potrebe drugog fizičkog ili pravnog lica, po ovlašćenju onog za kog vrši istraživanje.

Advokat u ređim slučajevima može da bude zastupnik, odnosno punomoćnik ili branioc arhiva i zaposlenih u arhivu. Zašto u ređim slučajevima?. Zato što su arhivi po pravilu samostalne organizaci-

je uprave, (ponekad i u sastavu pojedinih ministarstava) odnosno javne ustanove. Stoga, nesumnjiv je odgovor da interese i imovinu svakog arhiva kao dela javne uprave, gde se prirodno svrstava i arhivska građa kao kulturno blago, naravno neprocenjive imovinske vrednosti, štite organi pravosuđa i javne uprave, a to su javna pravobranilaštva na svim organizacionim delovima države.

S pravom se postavlja pitanje šta su arhivi i ko ih osniva i finansira? Arhivi su javne ustanove koje po pravilu osnivaju i finansiraju republika, pokrajine, ili drugi teritorijalni odnosno lokalni organi vlasti (međupštinske, gradske i opštinske zajednice) Oni su delovi države, čiji se jedan deo njihovog delovanja ogleda kroz: kulturne, naučne i javne funkcije. Međutim, državu i njene organe zastupaju i štite u imovinsko pravnim i drugim odnosima organi pravosuđa, odnosno javna pravobranilaštva, pa se i zbog toga advokat ne javlja često u u arhivima u svojstvu zastupnika arhiva. **Javno pravobranilaštvo** je organ određene društveno političke zajednice na svim organizacionim nivoima države. (opštine, grada, pokrajine i države) koji preduzima određene mere i pravna sredstva radi zaštite njihovih imovinskih prava i interesa, kao i imovinskih prava i interesa društvene zajednice. Javna pravobranilaštva su osnovana da vrše zastupanja ili druge poslove od posebnog društvenog interesa za ona pravna lica koja naknadu ostvaruju iz budžeta društveno političke zajednice ili društvenog fonda. Javna pravobranilaštva zastupaju imovinska prava i interese u parničnim, izvršnim, krivičnim i drugim postupcima pred sudovima kao i u prekršajnim i idisciplinskim postupcima. Osim zastupanja interesa, arhiva od strane pravobranilaštva, ono je dužno da arhivu kao korisniku društvene imovine, daje na njegov zahtev, pravna mišljenja u vezi sa zaključivanjem imovinsko pravnih ugovora i u vezi sa drugim imovinsko pravnim pitanjima, i ukazuju im drugu stručnu pomoć. Na drugoj strani tu se pojavljuju i javna tužilaštva. *Javna tužilaštva* imaju raznovrsne funkcije, u prvom redu to je organ-ustanova čija je glavna funkcija krivično gonjenje učinilaca krivičnih dela za koja se goni po službenoj dužnosti. Ono je obavezno da pokrene krivično gonjenje ako su ispunjeni uslovi predviđeni u zakonima i ima dovoljno dokaza. U arhivima to se pre svega odnosi na propisana krivična i prekršajna dela predviđena krivičnim, prekršajnim ili materijalnim zakonima a učinjena prema arhivskoj građi i arhivu.

Kada pored pravobranilaštava, tužilaštava i drugih organa gonjenja (pre svega misli se na ministarstva unutrašnjih poslova) arhivi imaju potpunu pravnu zaštitu može se postaviti pitanje dali ima potrebe za prisutnost advokata u arhivima kod pravne zaštite imovine i ljudi?. Ovo zbog toga što su arhivi javne ustanove koje osnivaju opštinske, gradske, međupštinske, pokrajinske i naravno državne zajednice i finansiraju se iz budžeta. Odgovor bi bio „da“. Da iz razloga jer će advokat kao stručno lice poštujući kodeks profesionalne etike advokata u granicama zakona i primljenih ovlašćenja upotrebiti sva pravna sredstva koja smatra da mogu koristiti stranci koju on zastupa⁶. U zastupanju arhiva ili bilo koje druge stranke advokat je dužan da postupava savesno i brižljivo i da čuva tajnu koju mu je stranka poverila.

U vremenu tranzicije, ostvarivanja privatnog vlasništva, restitucije imovine, rehabilitacije osuđenih, državnih granica, uvid u lična i druga dosijea, radni staž i druga lgrađanska stanja i prava, arhivske ustanove budu prenatrpane strankama i zahtevima, pa i advokatima. Prisustvo advokata u arhivima čini veliko olakšanje kako za arhive tako i za stranke koje traže dokaze u dokumentima pohranjenim u arhivima jer uz pomoć stručni ljudi pravne struke lakše se rešavaju svi problemi.

6. Arhivi traže pravnu pomoć advokata jednako kako kod građanskih tako i kod krivičnih sporova ili problema. Oni najčešće to rade zbog toga jer su pravobranilaštva ili organi gonjenja (policija, tužilaštva) dosta puta prenatrpani brojnošću drugih predmeta i obaveza, pa ne mogu uvek da stignu da blagovremeno reaguju i u arhivima. To su prinuđeni da čine i pored toga što po pravilu u njihovim arhivskim ustanovama radi pravnik zadužen za opšte, pravne i kadrovske poslove. Advokat se poziva „u pomoć“ da u svojstvu stalnog pravnog savetnika-zastupnika ili od slučaja do slučaja „ad hoc“ svojom stručnošću iznađe rešenje za konkretno pravno pitanje ili iskrslji problem. Najprimarniji razlozi za prisustvo advokata u arhivima ogleda se u zaštiti arhivske građe u arhivima, bilo da se radi o podnošenju prijave, tužbi, žalbi, odbrana arhiva pred sudovima i drugim organima i organizacijama ili da predloži najbolje i najkorisnije pravno rešenje u saniranju problema. Naravno, tu se pojavljuju i drugi oblici zaštite: stanje objekta arhiva, infrastrukture, lokacije, hitno pribavljanju dokumentacije kako za adaptacije tako i za dogradnje aneksa arhiva i dr. Dalje oni su prisutni i kod registratura koji ne poštuju zakonske i podzakonske propise iz arhivske delatnosti, i radi ostvarivanja građanskih prava i stanja trećih lica i o uslovima rada i pravima zaposlenih radnika u arhivima.

6 Zaključna razmatranja

Advokatura kao nauka i specijalna služba mora da prednjači u razmišljanjima i saznanjima o ishodima, da u slučajevima pojavljivanja halapljivih, prljavih i nehumanih namera i slutnji stranaka u arhivima svojim iskustvom preobraća u istinu i pravdu i time obezbeđuje prisustvo umnosti, vođstva i humanosti.

Pristup advokatu u arhivima je neophodan i vrlo koristan. On bi u arhivu mogao da se odazove po pozivu i pored nadležnih organa pravosuđa i iskustava zaposlenih u arhivima i nađe u ulozi imovinsko-pravnog zastupnika arhiva kod materijalne zaštite arhivske građe, uslove smeštaja, bezbednosti, poštovanju rokova i načinu korišćenja arhivske građe i njenom objavljivanju, a sve u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, internim aktima, ugovorima, sporazumima i dr.

Advokat se najčešće pojavljuje u arhivu kada se ne učini dostupnom arhivska građa licu koje on zastupa u rokovima koji su po propisima dozvoljeni. Advokat će u tom slučaju pre no što uloži prigovor drugostepenom organu, pokušati da postigne sa arhivom dogovor. Ukoliko mu drugostepeni organ uprave ne izade u susret i dozvoli korišćenje arhivske građe, a po propisima je to dozvoljeno, on u tom slučaju ima pravo da pokrene upravni spor pred nadležnim sudom.

Mesto i uloga advokata u zaštiti arhiva je i tada kada namerno ili slučajno arhiv ili uz dozvolu arhiva neko treće lice publikuje arhivsku građu pre dozvoljenog roka i time naruši ugled ili učini štetu fizičkom ili pravnom licu.

Advokat u arhivima može biti prisutan i onda kada arhivski radnici koji rade na izdavanju arhivske građe i daju odgovore po istraživačkim zahtevima, bez mnogo truda ili olako pretraže arhivsku građu i strankama dostave negativan odgovor, a stranka posumnja da takva građa postoji u arhivu i da pretraga nije savesno izvršena pa zatraži advokatsku pomoć.

Isto tako, advokat može stati u zaštitu radnika arhiva koji je slučajno, možda i previdom ili nekonsultovanjem propisa dao istraživaču arhivsku građu na korišćenje, pre roka dostupnosti i time bez namernosti i zloupotrebe povredio nečiji ugled i čast.

U zaštiti arhiva i arhivskih radnika može se pojaviti advokat za slučaj da je kod korišćenja arhivske građe došlo do povrede autorskog prava, nad autorskim delima koja su pohranjena u arhivima, kao i ako se sa arhivskom građom koja je stigla u arhiv poklonom, legatom ili zaveštanjem ne postupa onako kako je to ugovorima ili sporazumima uređeno, odnosno izostaje strogo poštovanje rokova za korišćenje i objavljivanje te građe.

U arhivima advokati u svojstvu istraživača u naučno-istraživačke i druge svrhe mogu koristiti arhivsku građu pod istim uslovima kao i ostalim korisnici.

Literatura

- Bakić, Mile (2007). *Arhivistika*. Istorijski institut Republike Crne Gore: Podgorica
- Istorija Jugoslovenske advokature I-III* izdavač *Advokatska komora Jugoslavije-Beograd*, 2002
- Klasinc, Peter P. (2005). *Vizija suvremene arhivske teorije i prakse*. Hrvatsko arhivističko društvo: Dubrovnik
- Kožar, Azem (2005-2011). *Arhivistika u teoriji i praksi 2 i 3*. Arhiv Tuzlanskog kantona: Tuzla
- Lekić, Bogdan (2006). *Arhivistika*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Beograd
- Lukić, Radomir (1968). *Teorija države i prava*. Naučna knjiga: Beograd
- Miljević, Vladimir (2014). *Advokatska tajna kao temeljno i večno načelo profesije*. Branič: Beograd
- Popović, Jovan P. (1998) *Značaj arhivskog zakonodavstva i arhiva za zaštitu arhivske građe*. Pravo i Privreda: Beograd
- Popović, Jovan P. (1998). Zakonske regulative o razmejitvi arhivskega gradiva v obstoječi zakonodaji. *Arhivi*, 1998

Jovan P. POPOVIĆ: Definicija, značaj, razvoj, mesto i uloga advokature u društvu i državi, a posebno u kulturi odnosno arhivskoj delatnosti, 79-89

Popović, Jovan P. (2009). Vojaški predpisi o dosopu, varstvu in dostopu do javnih informacij ter zakonodaja o zaštiti osebnih podatkov in osnutek zakona zaupnih podatkuh v Srbiji. U *Atlanti*, 2009, broj 19, str. 313-322. Trieste: IIAS

Popović, Jovan P. (2011). Mesto, uticaj i uloga arhivskog zakonodavstva u društvu u svim sverama njegovog razvoja. U *Atlanti*, broj 21, str.365-371. Trieste: IIAS

Popović, Jovan P. (2012). Građanin u žiži moralnih načela, zakonskih normi i pravnih praznina, pri korišćenju arhivske građe. *Arhivska praksa*, 2012

Popović, Jovan P. (2012). Neki od postulata kao preduslov zaštite arhivske građe. *Arhivski zapisi*, 2012, broj 2

Popović, Jovan P. (2012). Pravna zaštita kulturnih dobara sa posebnim osvrtom na arhivsku građu koja se nalazi u muzejima i bibliotekama, njeno korišćenje i normativno razgraničenje. U *Tehnični in vsebinski problemi klasičnoga in elektronskog arhiviranja*, 2012, str. 219-229. Maribor: Pokrajinski arhiv

Pravni Leksikon Savremena administracija Beograd 1989

Zakon o advokaturi iz 1998. „Službeni list SFRJ“ broj /1998. Godine

Zakon o elektronskom dokumentu „Službeni glasnik Srbije“ br 51/09

Zakon o elektronskom potpisu „Službeni glasnik Srbije“

Zakon o javnom informisanju „Sl. glasnik RS“ broj 43/2003 i 61/2005

Zakon o kulturnim dobrima Srbije, „Službeni glasnik Srbije“ br 71/94

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja „Sl. glasnik RS“) broj 120/2004

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti „Sl glasnik RS” broj 120/2004

SUMMARY

Advocacy is a special social and legal service within the framework of the judicial system which primarily provides expert assistance in various areas either to legal entities or physical persons. Social character, role and organization of the system of the profession of advocacy depend on overall and specific requirements of each socio-legal system. By default, this service is socially useful and needed and is embedded within the public services and public interest. Despite the fact that all state and social authorities are required to correctly apply the law, there is a need for a service that will provide professional legal advice, helping the citizens, institutions and organizations at the same time contributing in correctly applying the law in general. Advocacy provides legal advice, representation and defence to clients in courts or other public authorities, as well as institutions and organizations. Likewise Prosecutor's Office, Attorney Office and the Police are rightfully present in the archival institutions, so the Advocacy must have its place and role when the need arises either at the invitation of the archival institution or other interested party if their rights are violated. The rights and duties of lawyers are regulated by law. They are authorized to use all legal means to help their client and to act conscientiously and with due care. They are obliged not to disclose the information provided to them by their clients. Providing legal assistance is done only by lawyers.

Typology: 1.04 Professional article

Submitting date: 15.01.2014

Acceptance date: 07.02.2014

